

Tillståndsenheten

Till
Socialnämnden
2023-01-24

Tillsynsplan tobaksfria nikotinprodukter Stockholms stad 2023

Inledning

Tillsynsplanen behandlar tillståndsenhetens strategier för tillsynsverksamhet med stöd av Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

Bakgrund

För att skydda folkhälsan och framförallt barn och unga, har riksdagen beslutat om en ny lag om tobaksfria nikotinprodukter. Lagen ska begränsa nikotinanvändning för målgruppen. Från och med den 1 augusti 2022 gäller lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Anmälan

Enligt 17 och 18 §§ lag (2022:1257) ska näringsidkare som vill bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter i Sverige och som saknar säte eller fast driftställe för näringsverksamhet i Sverige anmäla detaljhandel till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget. Näringsidkaren ska även utöva egenkontroll över försäljningen och hanteringen i övrigt av tobaksfria nikotinprodukter och se till att det finns ett för verksamheten anpassat egenkontrollprogram. Egenkontrollprogrammet ska bifogas anmälan. Om uppgifterna ändras gällande detaljhandeln, i egenkontrollprogrammet eller om detaljhandel avslutas ska detta utan dröjsmål anmälas till kommunen.

Ansvarsfördelning

Kommunen och Polismyndigheten utövar tillsyn över lagen och bestämmelserna om tobaksfria nikotinprodukter. Folkhälsomyndigheten och Konsumentverket har ansvar för tillsynsvägledning. Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn inom länet av kommunernas arbete inom området.

Socialnämnden ansvarar vidare för information till tillståndshavare och kontrollköp.

Tillsyn

Syftet med tillsynen är att förebygga och korrigera brister som kan uppstå vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.

Tillsynsplanen ska bidra till att tillsynsarbetet sker strukturerat med mätbara och uppföljningsbara mål. Varje försäljningsställe får minst ett tillståndsbesök per år. Tillsynsbesöken görs av minst två av förvaltningens inspektörer.

Tillstånds enheten kommer att anställa tre inspektörer under 2023 som specifikt kommer att tillsyna produkten. Tillsynsbesöket sker oanmält och vid allvarligare brister ska besöket följas upp med ett nytt oanmält besök. Vid tillsynsbesöket kontrolleras till exempel produkternas innehåll och utformning, hälsovarningar, produktpresentation, informationsblad, innehållsdeklaration samt att åldersgränsen upprätthålls och marknadsföring. En särskilt utsedd ansvarar för tillsynsarbetet; innefattande att omvärldsbevaka, planera och följa upp tillsynsarbetet, hantera tips från allmänheten och media samt samverka med andra myndigheter. Tillsynen dokumenteras på plats och brister som upptäcks genom tillsyn i verksamheten utreder handläggare på tobakssektionen uppgifterna och föreslår administrativa åtgärder.

Förvaltningen kommer under året att genomföra köp/kontroll från webbplatser som är anmälda för tobaksfria nikotinprodukter. Syftet med tillsynen är att kontrollera att åtaganden avseende leverans och ålderskontroll upprätthålls enligt LTN 25 § och 19 – 20 §§.

Åtgärder vid uppmärksammade brister

Allvarligare brister kan föranleda beslut om sanktioner i form av förbud och föreläggande, vilka kan förenas med vite. Föreläggande innebär att försäljningsstället aktivt ska vidta en åtgärd. Kommunen kan besluta om sanktioner i form av varning eller förbud mot försäljning i 6 månader vid brister i försäljning av tobaksfria nikotinprodukter. Beslut som en kommun har fattat enligt lag om tobaksfria nikotinprodukter får överklagas och prövas i förvaltningsrätten som första instans.

Om förvaltningen startar åtgärdsärendet tas telefonkontakt med näringsidkaren i samband med kommunikering för att muntligen förklara förvaltningens bedömning och hur ärendet fortsatt kommer att utredas. Utöver den löpande kontakten under utredningens gång tas särskild telefonkontakt med näringsidkaren inför kommunikering av förslag till beslut.

Kontrollköp

Förvaltningen kommer under året att utföra kontrollköp med särskild inriktning på försäljningsställen i nära anslutning till skolor. Vidare kommer förvaltningen under året att utföra kontrollköp med särskild inriktning på försäljningsställen vid tillfälliga evenemang till allmänheten så som festivaler eller andra tillställningar som

lockar ungdomar. Kontrollköp innebär att person som har fyllt 18 år provar att köpa tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Syftet är att granska om försäljningsstället uppfyller sin skyldighet att förvissa sig om att mottagaren har fyllt 18 år. Kontrollköp är ett verktyg som syftar till att skapa ett bra underlag för dialog med försäljningsstället. Enligt Folkhälsomyndigheten och Svensk handels rekommendation bör ett försäljningsställe ta legitimation upp till 25 år. Kontrollköpet genomförs utan att försäljningsstället underrättas i förväg, och direkt efter kontrollköpet underrättas försäljningsstället av kommunen. Vad som framkommit genom kontrollköp får inte utgöra grund för kommunen att meddela sanktion.

Samverkan

Under året kan tillsynsbesök genomföras med andra myndigheter såsom Polismyndigheten. Genom gemensamma tillsyner kan fördjupat tillsynsarbete bedrivas. Dialog och samverkan kommer ske med preventionssamordnare på stadsdelarna.

Förebyggande åtgärder

Tillsynsarbetet ska bedrivas utifrån målsättningen att försäljningsställen som säljer tobaksfria nikotinprodukter till konsumenterna ska tillhandhålla produkten på ett sådant sätt att det går att kontrollera ålder. Vidare att försäljningsstället har rutiner för att kontrollera bland annat marknadsföring och märkning. Stockholm ska vara en stad där man som näringsidkare kan få enkel och användbar information samt bra stöd och hjälp för att bedriva sin verksamhet enligt de regler som gäller. Genom att informera och göra försäljningsställen uppmärksamma på de krav som lag om tobaksfria nikotinprodukter kan problem undvikas i tidigt stadium. Förvaltningen kommer att ha kontinuerlig översyn av skriftlig information som riktar sig till försäljningsställen genom bland annat stadens webbplats, informationsfoldrar och regelbundna nyhetsbrev med aktuell information. Regelbundna informationsmöten och fortbildning görs av stadens kontaktcenter (KC).